

VO Steenwijkerland

TROMP MEESTERS

Toetsbeleid

RSG Tromp Meesters

Toetsbeleid

Inhoud

1.	INLEIDING	3
2.	DE UITGANGSPUNTEN.....	4
3.	ONZE VISIE OP TOETSEN	5
	3.1 FORMATIEVE EVALUATIE EN TOETSING	5
	3.2 SUMMATIEVE TOETSING	6
4.	KWALITEIT VAN DE TOETSEN	7
5.	ROLLEN	8
	5.1 DE ROL VAN DE LEERLING.....	8
	5.2 DE ROL VAN DE OUDER/VERZORGER	8
	5.3 DE ROL VAN DE DOCENT	8
	5.4 DE ROL VAN DE SECTIE EN DE AFDELINGSCOÖRDINATOR	8
	5.5 DE ROL VAN DE SECTIEVOORZITTER EN AFDELINGSLEIDER	8
	5.6 DE ROL VAN DE MENTOR/COACH	8
6.	AANTAL TOETSEN	9
	BIJLAGE 1. TOETSREGLEMENT VOOR ONDERDELEN DIE NIET ONDER HET PTA VALLEN	10

1. Inleiding

Het toetsbeleid heeft al wat een langere voorgeschiedenis bij de RSG. De expertisegroep omtrent dit onderwerp heeft veel beleidsmatige zaken genoemd. Daarna is het een tijd stil geweest. Het hier geformuleerde toetsbeleid is niet alleen een volgende stap, maar ook een visie en weergave van de mening van onze school. Het is ook passend bij de uitkomsten van de 'Tweedaagse', waarbij we hebben geconstateerd dat zowel formatief als summatief toetsen nodig zijn. Formatief toetsen krijgt nu iets meer aandacht, aangezien het summatieve toetsen al een onderdeel van de school is.

De noodzaak om te komen tot toetsbeleid komt voort vanuit ontwikkelingen in drie richtingen:

- Er wordt veel getoetst om cijfers/beoordelingen te produceren, met name in de onderbouw. Het vooral gericht zijn op toetsing zorgt ervoor dat het eigenaarschap van leerlingen onder druk komt te staan. Er wordt dan immers (te) veel nadruk gelegd op het behalen van cijfers, terwijl onderwijs zoveel meer is.
- Bij het onderzoek naar de kwaliteit van ons Programma van Toetsing en Afsluiting (PTA) blijkt dat in de bovenbouw zeer verschillend wordt omgegaan met toetsen, zowel wat betreft aantal als wat betreft de omvang van de toets. Hier willen we meer eenduidigheid in aan te brengen.
- Het PTA is door de jaren heen grotendeels verworpen tot een afgeleide van het Centraal Examen. De druk die door de Inspectie van Onderwijs is gelegd op het klein houden van het verschil tussen Schoolexamen (SE) en Centraal Examen (CE) heeft dit met name in de hand gewerkt. Nu de inspectie de scholen weer de ruimte heeft gegeven om het PTA schooleigen in te richten en de school minder af te rekenen op het verschil tussen SE en CE, kunnen we het PTA kritisch onder de loep nemen.
- We willen de discussie en onduidelijkheid over RTTI (Toetsing op basis van Reproductie, Toepassing I,II en Inzicht) stoppen. RTTI is een goed instrument voor het opstellen van een kwalitatief goede toets. Er zijn ook mogelijkheden dit in te brengen in een goed systeem. Iedere medewerker maakt in zijn/haar sectie hierover afspraken.

Goed toetsbeleid past binnen de visie op onderwijs van de school. In onze visie gaan we uit van de doorlopende ontwikkeling van de leerlingen. Leerlingen mogen tijdens hun ontwikkeling fouten maken, waarbij fouten het startpunt/de leermomenten zijn voor een nieuwe ontwikkeling. Wij geloven in een doorlopende ontwikkeling met zo min mogelijk onderbrekingen via rapportperiodes, leerjaarovergangen en dergelijke. In een ideaal plaatje zou zelfs de overgang van het Voortgezet Onderwijs naar het vervolgonderwijs niet onderbroken moeten worden door een Centraal Examen.

Leerlingen, collega's en ouders krijgen via de medezeggenschapsraad de ruimte om ook hun zienswijze te geven en hun bijdrage te leveren. Iedereen wordt op deze manier gehoord. Doel is om tot onderling vertrouwen en begrip te komen en van daaruit concrete invulling te geven aan het leidende en verbindende motief; het streven naar optimale ontwikkelresultaten voor de leerling vanuit persoonlijk leiderschap. Dit alles natuurlijk binnen de kaders van de wet.

Dit toetsbeleid staat, zoals hiervoor al aangegeven, niet los van andere ontwikkelingen in de school. We zitten onder meer in de ontwikkeling naar meer gepersonaliseerd leren via maatwerk, de verschuivende rol van mentor naar coach en het maken van keuzes van de leerlingen. Het is noodzakelijk dat dit beleid jaarlijks wordt geëvalueerd. Het is daarmee een dynamisch beleidsstuk.

2. De uitgangspunten

- De uitslag van de toets moet een beeld geven van het ontwikkelingsniveau wat betreft kennis, vaardigheden en inzicht.
- Het moet de leerling duidelijk zijn wat er van hem wordt verwacht bij het leren van een toets (de leerstof en doelen moeten helder zijn).
- De toets moet aansluiten op de lessen, die dienen als voorbereiding op de toets.
- De toetsen geven tijdig zicht op de voortgang van de onderwijsloopbaan en/of kans op slagen van de leerling.
- De toetsen zijn een onderdeel van het leerproces en daarom worden ze niet alleen in de lessen voorbereid, maar ook via een (formatieve) evaluatie nabesproken (feedback en feed forward).
- Het PTA moet naast het aftoetsen van de verplichte onderdelen van het examenprogramma ook schooleigen onderdelen bevatten (burgerschap, levensvaardigheden, maatschappelijke stage, etc.).
- Het PTA is leidend in de (voor) examenklas. Daarnaast kan er ook andere formatieve informatie worden gebruikt.

3. Onze visie op toetsen

Soms lijkt het alsof het toetsen een doel op zich is geworden. Het toetsen wordt vaak gedaan omdat de methode het voorschrijft. De toets als onderdeel van het onderwijsproces, waarbij de leerling van de feedback, maar met name van de feed forward heel veel kan leren, lijkt soms ver weg. We hebben het geven van een cijfer zo belangrijk gemaakt dat langzaam de leerling alleen nog werkt voor een cijfer. Het eigenaarschap van het ontwikkelproces, dat we zo graag terug willen leggen bij de leerlingen, lijkt hierdoor verder weg dan ooit.

Belangrijk is dus voor zowel docenten als leerlingen om te beseffen dat een toets er is om informatie te geven over de stand van zaken in het ontwikkelproces. Pas op het allerlaatst, als alle mogelijkheden om goed te leren zijn benut, gaan we over op het toetsen voor een cijfer.

In het leerproces heeft de leerling daarom te maken met twee vormen van toetsing:

1. Formatieve toetsing
2. Summatieve toetsing

3.1 Formatieve evaluatie en toetsing

De formatieve toetsing van de lesstof is vooral bedoeld om inzicht te krijgen in waar de leerling staat op de weg naar het vooraf gestelde doel. Dit geeft inzicht voor de docent, maar vooral ook voor de leerling zelf. Als we toe willen naar 'eigenaarschap' bij de leerling, dan is de feed up, feedback en feed forward (Dylan William, 2005), waaruit formatief evalueren bestaat, essentieel.

- Feed up: Waar ga ik naartoe (concreet leerdoel)?
- Feedback: Waar sta ik nu?
- Feed forward: Hoe gaan we nu verder?

Momenten van formatieve evaluatie kunnen in iedere les, zelfs meerdere keren, voorkomen. Dit zijn korte, effectieve leeractiviteiten die de leerling inzicht geven in waar ze in hun leerproces staan. Ook de docent moet middels deze leeractiviteiten (idealiter) in een oogopslag kunnen zien waar zijn leerlingen staan in het proces. Op basis van analyse van resultaten kan de docent zijn onderwijs (opnieuw) vormgeven en differentiëren.

Het formatief evalueren kan volgens volgende cyclus in de les terugkomen:

FE Cyclus - Gulikers & Baartman (2017)

Wanneer formatieve evaluatie succesvol ingezet wordt, zouden zowel de leerling als de docent een indicatie moeten hebben van hoe de summatieve toets gaat verlopen, wanneer deze inderdaad aansluit bij de leerdoelen.

3.2 Summatieve toetsing

Onder summatieve toetsing verstaan we alle vormen van toetsing (zowel schriftelijk, praktisch en mondeling) waar de leerling een cijfer voor krijgt. Aan het einde van het leerproces voor bepaalde leerdoelen gaan we meten waar de leerling staat en geven we daarvoor een cijfer. Zo wordt een deel van de leerstof afgerond. We houden ook mede vast aan deze vorm van toetsing, omdat het een veelal door de samenleving gevraagde verantwoording is van de prestaties van de leerling. Door het afsluitende cijfer voor een onderdeel weten ouders en leerling hoe er afrondend is gepresteerd op dit onderdeel. Uiteindelijk zal de leerling ook (nog steeds) de laatste afrondende summatieve toets moeten maken: het Centraal Examen. Het op regelmatige basis summatieve cijfers blijven geven, is hier een goede voorbereiding op.

De summatieve toets komt altijd verwacht en is altijd de afsluiting van het leerproces. Voor die tijd wordt de leerling formatief getoetst, zodat hij met de feedback/forward nog verder kan komen in zijn ontwikkeling. In deze benadering hoort een toets dus niet of zo weinig mogelijk een poging zijn de leerling te dwingen 'aan het werk te gaan' en mag er niet een '1' gegeven worden voor niet gemaakte toetsen en opdrachten.

4. Kwaliteit van de toetsen

Voor het bepalen van de kwaliteit van toetsing zijn er veel variabelen, die per vak ook nog eens van elkaar verschillen. Er is een aantal onderdelen die voor goede kwaliteit van toetsing erg belangrijk zijn. Voor iedere vraagstuk/item in een toets moet nagedacht zijn over de volgende onderdelen:

- Validiteit: de toets meet wat vooraf de bedoeling was, waardoor uit de meting geldige conclusies kunnen worden getrokken. Dit valt op te splitsen in twee soorten:
 - Inhoudsvaliditeit: de toetsvragen zijn evenwichtig gespreid over de te bestuderen leerstof.
 - Vormvaliditeit: in de toets komen dezelfde beheersingsniveaus voor die in het onderwijs werden beoogd.
- Betrouwbaarheid: de nauwkeurigheid waarmee een toets de leerresultaten meet. De toets is dus onafhankelijk van de corrector en de omstandigheden.
- Bruikbaarheid: bestaat uit drie onderdelen:
 - De toets is efficiënt: de gedane investering en de opbrengst zijn in evenwicht.
 - De toets is eerlijk voor alle leerlingen; iedere leerling heeft dezelfde kans op een voldoende.
 - De toets is aanvaardbaar: 'acceptabel' voor leerlingen, leraren en ouders.

Het is taak voor de secties om samen te kijken naar toetsen op basis van de bovenstaande criteria. Een insteek vanuit RTTI zal hierbij ondersteunend zijn. Meerdere docenten per vakgebied zijn of worden opgeleid tot toetsconstructeur. Per vakgebied wordt één collega uit dat vakgebied geschoold als toetsexpert. Deze collega's gaan daarna hun kennisdelen met de collega's uit hetzelfde vakgebied.

5. Rollen

5.1 De rol van de leerling

Tijdens de lessen (voorbereiding) spant de leerling zich in om de stof te begrijpen. Dat wat niet wordt begrepen, wordt door de leerling nagezocht of nagevraagd. Ook vraagt hij actief om uitleg als hij er zelf niet uit kan komen. De leerling kan door deze houding ook vaststellen wanneer hij/zij klaar is voor de toets. Dit weet hij op grond van de inhoud van de lessen, maar ook door het formatief handelen van de leerkracht. De leerling bereidt de toets voor.

5.2 De rol van de ouder/verzorger

Van de ouder/verzorger verwachten we betrokkenheid bij het leer-en ontwikkelproces op school, want dat werkt motiverend voor de leerling. Samenwerking tussen leerling, ouders en school is een belangrijke voorwaarde voor succes.

5.3 De rol van de docent

De docent maakt duidelijk aan welke doelen er wordt gewerkt. De docent stemt de toets af op de doelen waaraan is gewerkt. De docent controleert tijdens de lessen regelmatig of de stof is begrepen (formatief handelen). De docent helpt de leerling daar waar nodig en de docent helpt de leerling zichzelf te helpen. De docent zorgt dat de toets voldoet aan de criteria.

5.4 De rol van de sectie

De sectie is verantwoordelijk voor de inhoud en de kwaliteit van de toetsen. De sectie zorgt voor gelijkwaardige toetsing voor parallelle klassen. De sectie zorgt voor gelijke normering voor parallelle klassen. De sectie bewaakt het aantal toetsen. De sectie bespreekt de resultaten, met name als er onderlinge verschillen in parallelle klassen zijn. De sectie zorgt ervoor dat de toetsen op tijd worden aangeleverd. De roostermaker zorgt in afstemming met de afdelings- coördinator voor een goed toetsrooster. De sectie evalueert de toetsen en past die indien nodig aan. De sectie zorgt voor een gedegen en geleidelijke opbouw van grootte van toetsen van de start van klas 1 tot aan het Centraal Examen.

5.5 De rol van de sectievoorzitter en afdelingsleider

De sectievoorzitter zorgt ervoor dat er in overleg met de afdelingsleider voorafgaand aan het nieuwe schooljaar er voor de sectie een jaaroverzicht is van Toetsoverzicht Onderbouw (TOO) en Toetsoverzicht Bovenbouw (TOB) De kwaliteit en de resultaten van de toetsing worden in de sectie besproken en geëvalueerd. De afdelingsleider wordt op de hoogte gesteld.

5.6 De rol van de mentor/coach

De mentor/coach bespreekt de voortgang van de resultaten met leerling en ouders. De mentor/coach monitort of de leerling eigenaarschap neemt voor het leerproces en stuurt waar nodig bij. De mentor/coach ondersteunt de leerling bij het plannen en keuzes maken.

6. Aantal toetsen

Hieronder is een aantal richtlijnen opgenomen voor het aantal toetsmomenten, zowel in de onderbouw als in de bovenbouw. Reden voor deze richtlijn is, dat uit bronnen blijkt dat we te veel toetsen en dat daardoor het toetsen leidend lijkt te zijn en niet het leerproces zelf. De leerling die van toets naar toets leert is een beeld waar we als school vanaf willen. Voordat de richtlijn voor het aantal toetsen wordt gegeven, worden een aantal opmerkingen ter overweging gegeven als de docent met de sectie het aantal toetsmomenten vaststelt:

De richtlijnen gelden alleen voor de overhoringen, proefwerken en toetsen waarvoor thuis een door de leerling ervaren 'leervoorbereidingsdruk' bestaat. Dit noemen we hier summatief toetsen. Het geldt nadrukkelijk niet voor andere manieren van beoordeling.

- Is er noodzaak tot toetsing op een summatieve manier? Of kan het ook anders? Denk hierbij bijvoorbeeld aan formatief toetsen of summatief toetsen op een andere wijze zoals die in of na een les kunnen plaats vinden? Voorbeelden zijn een tekening of een werkstuk beoordelen, een practicum uitwerken, een leesdossier maken, een filmpje maken, een uitvoering beoordelen, een interview houden etc. Voorwaarde is dat het uit te voeren werk wel grotendeels binnen de lestijd plaats vindt omdat deze toetsing niet ten koste mag gaan van de tijd die leerlingen kunnen besteden aan het leerproces van andere vakken waar geen cijfer tegenover staat.
- Het is niet toegestaan om 'oprolcijfers' bij te houden en die als één cijfer te administreren. Elke week een kleine overhoring geven en van al die cijfers één toets maken is niet in de geest van deze regeling en willen we niet meer tegenkomen in het PTA.
- Éénuursvakken, creatieve- en praktijkvakken worden met name van harte uitgedaagd om op andere manieren tot toetsing te komen en het aantal klassieke toetsen tot een noodzakelijk minimum te beperken.
- Het aantal toetsmomenten moet uiteindelijk een representatief beeld geven van de prestaties van de leerling; daarbij moet ook voldoende ruimte zijn voor het ophalen van een slecht resultaat.
- Er komt een rooster waarin toetsen en praktische opdrachten per afdeling worden opgesteld.

Met de opmerkingen hierboven in ogenschouw gelden de volgende richtlijnen:

1. Alle vakken geven een aantal summatieve toetsen per jaar. Er mogen nog wel andere cijfers (formatief met weging 0) gegeven worden:
 - a. Eén- en twee uren vakken: richtlijn 4 tot 6 toetsen.
 - b. Drie uren: richtlijn 6-8 toetsen.
 - c. Vier uren: richtlijn 8-10 toetsen.
2. De herkansingen in formele zin vinden plaats in het kader van het PTA.
3. Ieder lid van de sectie heeft de ruimte zijn formatieve toetsing op een eigen manier in te vullen. Over de summatieve toetsen, dus los van het PTA, worden afspraken gemaakt binnen de sectie.
4. Als een sectie ziet aankomen dat het aantal toetsen of cijfers wordt onder- of overschreden, dan neemt de sectie contact op met de afdelingsleider.

Bijlage 1. Toetsreglement voor onderdelen die niet onder het PTA vallen

Formatieve toetsen zijn uitsluitend bedoeld om leerlingen en docent inzicht te geven in hoeverre de leerlingen de lesstof hebben geleerd en begrepen.

De beschrijving die volgt heeft betrekking op de summatieve toetsen. Hiervoor zijn immers meer regels nodig, zodat misverstanden kunnen worden voorkomen.

1. Onder een summatieve toets wordt verstaan: elke evaluatie waar een waardeoordeel aan hangt dat meebepalend is voor de overgang. Een 'toets' kan zijn: schriftelijk overhoringen, proefwerken, praktisch werk, verslagen, mondelingen en luister- en leestoetsen. **Onder een leertoets wordt verstaan: een summatieve toets die leerwerk heeft ter voorbereiding op het toetsmoment.**
2. De summatieve toets is minimaal één week van te voren opgegeven en terug te vinden in Magister. Ook de leerstof en tips met betrekking hoe de leerlingen het beste kunnen leren is minimaal één week van te voren besproken.
3. **Per klas mag per dag niet meer dan één leertoets worden gegeven. Een klas mag per week niet meer dan drie leertoetsen hebben.**
4. Een summatieve toets mag alleen de behandelde lesstof bevatten die vijf schooldagen tevoren is afgerond. Er dient een redelijke verhouding te bestaan tussen de leerstof en het proefwerk.
5. De vorm van de summatieve toets moet van te voren duidelijk zijn. De puntenwaardering is per onderdeel op de toets aangegeven. De waarde van iedere summatieve toets is terug te vinden in Magister en in het TOO en TOB.
6. Wanneer een werkstuk een summatieve beoordeling krijgt, dient tevoren duidelijk te zijn aan welke normen een werkstuk moet voldoen, wanneer het gereed moet zijn en wat er gebeurt bij niet of te laat inleveren.
7. Daar waar het cijfer tot stand komt door middel van groepswork, of een andere samenwerkingsopdracht, wordt er door de individuele leerlingen altijd een logboek bijgehouden, in een format wat door de docent beschikbaar wordt gesteld, van de door hem/haar verrichte werkzaamheden en vindt reflectie plaats op het groepsproces en hoe dat in de individuele cijfers tot uitdrukking moet komen. De docent coacht en begeleidt het groepsproces, bewaakt de voortgang en grijpt in als dit nodig is. Dit geldt voor de grotere Praktische Opdrachten (PO) waaronder het Profielwerkstuk. (PWS)
8. Wanneer opdrachten of werkstukken niet vóór of op de vastgestelde inleverdatum worden ingeleverd, moeten leerlingen na schooltijd op school werken aan het afmaken daarvan. Als na een week de opdracht nog niet klaar is, neemt de afdelingscoördinator in overleg met de docent een maatregel. Deze regeling geldt natuurlijk niet bij ziekte of aantoonbare overmacht. In dat geval treft de afdelingscoördinator in overleg met docent en leerling een regeling.
9. De docent stelt de leerling zo spoedig mogelijk, maar uiterlijk binnen 10 werkdagen op de hoogte van de door hem/haar behaalde resultaten en registreert het cijfer ook binnen deze termijn in Magister. De docent noteert INH (inhalen) in Magister bij de leerlingen die de toets nog moeten maken. Beoordelingen van leerlingen die iets hebben ingehaald staan uiterlijk bij de volgende reguliere toets in Magister.

10. Een summatieve toets wordt, nadat deze is teruggegeven, altijd binnen 10 werkdagen nabesproken in de les (vakanties enz. niet meegerekend) en leerlingen worden zichtbaar aangezet tot leren van hun fouten. De opdrachten c.q. toetsen zelf en de uitwerkingen, blijven op school. Als ouders of leerlingen meer feedback op de toets willen, kunnen zij met de vakdocent per e-mail een afspraak maken om dit in te zien.
11. De docent moet het gemaakte werk bewaren tot het eindrapportcijfer definitief is.
12. Een summatieve toets die voortbouwt op een vorige toets kan slechts worden afgenomen als de vorige toets is besproken en de cijfers bekend zijn.
13. Wie het niet eens is met de beoordeling van een toetsing, tekent tijdens de les waarin het werk besproken wordt bezwaar aan. De docent zorgt ervoor dat daarvoor voldoende gelegenheid is.
14. Is de reactie van de docent niet bevredigend, dan kan de beoordeling aan de desbetreffende afdelingscoördinator worden voorgelegd, als ook dit niet tot een bevredigende oplossing leidt, neemt de afdelingsleider een beslissing.
15. De leerling die met een voor de docent of schoolleiding aanvaarde reden niet heeft deelgenomen aan de toetsing heeft recht alsnog aan de toetsing deel te nemen.
16. Voor de regels betreffende de toetsperiodes wordt verwezen naar het toetsreglement dat als bijlage is toegevoegd.
17. Wanneer een leerling betrapt wordt op fraude in welke vorm dan ook, wordt het werk ongeldig verklaard. De afdelingscoördinator informeert de ouders/verzorgers. Er worden duidelijke regels gehanteerd die per situatie kunnen worden toegepast. Een van de mogelijkheden is het cijfer '1', waarbij de toets opnieuw wordt gemaakt er het gemiddelde van de twee cijfers Het nieuwe cijfer wordt.
18. Bij het schoolexamen worden de regels en maatregelen in acht genomen die overeenkomstig zijn met het examenreglement.

Onder fraude wordt het volgende verstaan:

- Praten / fluisteren tegen medeleerlingen
- Bij anderen kijken
- Plagiaat (het kopiëren van andermans werk en/of het overnemen van stukken op internet)
- Spiekbriefjes (of andere instrumenten waarop leerstof kan staan) gebruiken tijdens de toets